

Izhaja tedensko.
Poštnina plačana v gotovini.
Uredništvo: Narodni dom,
Tajništvo Narodno-socialistične stranke. Telef. št. 77.
Inserati po dogovoru.

NOVA PRAVDA

Posamezna številka stane K 1-50.
Upravništvo: Ljubljana, Gra-
7, levo. Telefon št. 77.
Hr. ...
Glasilo ...

Gospod Mrmolja.

Vi ste begunec, žrtev italijanske nasilnosti; ste tudi dober Jugoslovčan. Vsa čast Vam! Vi pa ste tudi, oprostite gospod Mrmolja, da Vam to povemo, agrarec, zastopnik zemljiških posestnikov, producentov!

Slične materijalne interese ima v obče tudi slovenska ljudska stranka; tudi ona zastopa interese poljedelca — producenta; loči se od Vaše stranke le po svetovnem naziranju. Obe stranki sta torej zastopnici najmočnejšega stanu v državi: agrarnega producenta.

Da je na svojo grudo priklenjeni agrarec konzervativen in ekskluziven, gotovo ne boste zanikali, g. Mrmolja, kakor Vam je gotovo tudi znano, da kmet nikjer ne goji posebnih simpatij do meščana, delavca, uradnika ali škričca.

Jugoslov. demokratska stranka? Svoječasno privilegirana nositeljica nacionalne ideje je tudi zelo nespretno pobijala klerikalnega zmaja na papirju. Tem spretnije pa je pobijala združništvo in odganjala od sebe ljudi, ki niso spadali v kasto kapitalističnih producentov, trgovcev, bankirjev in hofratov. Ima tudi dokaj zaslug, da je pri nas tako lepo cvetela internacionala. Tudi je klerikalnemu zmaju žrtvovala one sloje, ki so se med aristokratsko »demokracijo« čutili nedomače. Njena glavna lastnost je bila in je danes še bolj kot nekdanj preziranje resničnih socialnih reform, preziranje delavstva, nižjega uradništva in raznovrstnih konzumentov. Pokazala je dovolj jasno, da jej ni za berače in gotovo boste priznali, da ima n. pr. gosp. Knez druge interese nego njegov hlapec. Ali si morete misliti tega hlapca organiziranega v stranki njegovega gospoda? Ali si morete predstavljati, da bi pisarček Trboveljske družbe glasoval za kapitalistično stranko, ne da bi pljuval v lastno skledo? Tudi ste pozabili, da je ta laži-narodna stranka povzročiteljica neznosne draginje. Studirajte samo stanovanjsko naredbo in ostrmeli boste nad oderuštvo hišnih kapitalistov. Če nam ne verujete, vprašajte trgovce in obrtnike. In kedo nosi bremena vseh oderuških povisanih cen? Seveda konzument; zopet delavec, škric in berač, ki si ne morejo poljubno regulirati beraških dohodkov. Torej povejte nam, gospod

Mrmolja, kaj naj še išče takle berač, ki živi od borne dneve ali mesečnine, v družbi aristokratsko-kapitalističnih strankarjev?

Med agrarce naš delavec ne spada; gorje, da bi bil klerikalec! Med demokrate? Ta si tišči nos, da ne zaduha plesnivih cap proletarca, ki nima lastne strehe, ne zemlje niti akcij in obligacij v jeklenih tresorjih.

Edina zastopnica proletarijata delavskega, uradniškega itd. je bila do prevrata internacionala. Tam so se zbirali vsi ponižani in razžaljeni in sčasoma pozabili na svojo domovino in materni jezik. Vzgjali so se brezdomovinski janičarji, ki so jeli črtiti domovino in mater mesto istokrvnih pijavk, ki so razlaščenege proletarca pognale v naročje velikomestnih tovarov in seveda tudi internacionala. Vam, gospod Mrmolja, je vse to gotovo tudi dobro znano. Saj veste kje je Trst in kaj je počenjala internacionala z našim delavstvom — z našimi ljudmi. Ne moremo biti tako brezvestni, da bi Vam prisojali, da odobravate raznarodnje in janičarstvo našega delavstva v vrstah internacionala.

Ponovno smo že povdarjali, da internacionala nima predpogojev in tudi ne volje vzgajati iz našega proletarijata dobrih Jugoslovčanov. Internacionala, ki zre stalno le preko državnih mej, ki nosi na svojem praporju geslo brezdomovinstva in revolucije, ki smatra domovino in materiščino le kot nekako potrebno zlo — taka internacionala, kaj ne da, gospod Mrmolja — nikdar ne more biti državotvorna.

Ali pa ste morda tudi Vi, gospod Mrmolja, enakega naziranja z zastopstvom, ki je zavpilo v ves svet, da spada slovenski delavec v internacionala.

Pojasnili smo Vam torej, gospod Mrmolja, da ne spada slovenski proletarec v meščanske in agrarne vrste, da je razred zase in da se organizira zase v dosego lastnih koristi, ter da more biti privesek njemu nasprotnih strank. Zakaj? Natančneje: pojasnila Vam nudi Vaš politični zaveznik g. Knaflič v današnji številki. Prečitajte zlasti drugo polovico in konec sestavka.

In potem prosimo, da nam zopet sporočite Vaše mnenje, ali ste tudi Vi za to, da se požene slovenskega proletarca v internacionalo?

Pojasnite nam to, gospod Mrmolja!

Jugoslavija.

V ospredju javnega življenja stoje še vedno žalostni dogodki preteklih dni. Mnogobrojne črne zastave, ki plapolajo raz streh zasebnih in javnih poslopij, priččujejo, da žalovanje za pokojnim vladarjem ni le izraz nekeke oficijelne lojalnosti, marveč, da je segla žalost za velikim pokojnikom državljanom vseh slojev in naziranj v resnici globoko v srce. Opazovalo se je to lahko povsod tudi na ulicah, kjer so se ljudje v najbolj simpatičnih izrazih razgovarjali o vrlinah velikega pokojnika. Naše jugoslovansko kakor tudi večina inozemskega časopisa, pričbuje članke, ki slavijo junastvo in zavezniško zvestobo kralja Petra ter opisuje posamezne značilne dogodke iz njegovega življenja. Zlasti zanimivi so sestavki, ki obravnavajo politične in socialne nazore »Kronanega predsednika« svobodne monarhije in čuditi se moramo res modernim nazorom sivolasega kralja, nazore, kakoršne smo doslej še redko slišali iz ust mož na prestolu.

Velikašni pogrebni obredi za pokojnim kraljem so se vršili z ono svečanostjo, ki smo jo dolžni spominu velikega osvoboditelja in ki priččujejo tudi na zunaj, da smo narod, ki se zaveda, da zna ceniti svoje najboljše voditelje. S tem, da počastimo sim-

bol naše osvoboditve in ujedinjenja, dokazujemo tudi našim sosedom preko državnih mej, da smo v odločilnih momentih složno in enodušno pripravljeni zbrati se krog simbola naše moči in svobode in braniti naša prava.

Najboljši dokaz o priljubljenosti pokojnega vladarja in o njegovem resničnem demokratizmu je mnogobrojna udeležba priprostega ljudstva pri slovesu ob mrtvaškem odru in pri pogrebu. Neizbrisni ostanejo prizori, ko se poslavljajo od pokojnega voditelja četaši iz bosanskih ustankov, sivolasi starčki s solzami v očeh, — invalidi, ki polagajo v krsto mrtvega vojvode cvetke z grobov padlih tovarišev in končno kmetje, priprosto siromašno ljudstvo, ki si ne da vzeti pravice, da položi lastnoročno kronanega seljaka porojenega iz njihove srede, plakajoč k zadnjemu počitku. Tako se časti le ljudskega kralja.

Smrt kralja je povzročila naravno tudi začasen zastoj našega političnega življenja. Naslednik pokojnega vladarja kralj Aleksander leži bolan v Parizu pod zdravniško oskrbo in je vsled tega izročil začasno vso kraljevsko oblast v roke ministrskega

sveta. Obenem pa je poslal iz Pariza jugoslovanskemu narodu manifest, v katerem se spominja velikih del pokojnega očeta in naznanja nastop vlade z obljubo, da hoče zvesto čuvati ustavne svoboščine, edinstvo in prava svojega naroda.

Predsednik narodne skupščine je sklical poslance v Beograd in otvoril žalno sejo, kjer sta govorila predsednik skupščine dr. Ribar in ministrski predsednik Pašić iskrene posmrtnice za pokojnim vladarjem. Predsednik skupščine je predlagal, da se da pokojnemu kralju naziv »Peter Veliki Osvoboditelj« in da se mu postavi dostojen spomenik v Beogradu. Predlog je zbornica z navdušenjem sprejela. — Kakor poročajo, je sledilo temu zgledu že več jugoslovanskih mest in glasom najnovejših poročil namerava postaviti spomenik kralju osvoboditelju tudi naš Maribor.

Dva dni pred kraljevo smrtjo pa so se vršili za političnimi zastori čudni dogodki. V naši najbližini, v Rogaški Slatini, se je vršil sestanek politikov, ki povzročajo zlasti našim demokratom silne skrbi. Že dalje časa je bilo opazati velik nemir v liberalnih glasilih in zlasti iz njihovih najnovejših člankov veje obupen strah. Neizprosni, a osebno neomadeževani sovražnik demokratov Protić, prosluli demagog Radić in znani dr. Trumbić so se sešli k dolgotrajnem posvetovanju. Kaj so gospodje sklenili, tega nam še niso povedali. Iz pisave bolje podučeni listov, zlasti pa iz mladinskih glasil pa z gotovostjo sklepamo, da demokrati nimajo priča-

kovati od gori imenovane trojice, zakletih sovražnikov demokratov, prav ničesar dobrega. Politični krogi pa, ki stoje blizu gori imenovanim politikom, pa si obetajo zboljšanje notranje političnih odnošajev in državne uprave. Vsekakor pa so uverjeni, da se bo sestavil na jesen v parlamentu nov, močan enoten blok, to je močna delovna večina. **Prav jasno pa izražajo podučeni krogi, da je plod Protićevega dela v Rogaški Slatini razdor med radikali in demokrati.** S tem pa je povedano toliko, da bodo na jesen postisnjeni v manjšino in da bodo kot precej osamljena skupina imeli dovolj prilike okušati sladkosti opozicije. Še bolj žalostno za demokrate pa je dejstvo, da podeljuje Protićev akciji svoj blagoslov tudi dosedanj njihov zaveznik — stari Pašić. S tem je pa tudi povedano vse!

Še en dogodek je, ki še danes razburja vso jugoslovansko javnost. Baranja, zemlja v kotu med Dravo in Donavo, je padla zopet v roke Madžarov. Na izrecno zahtevo antantno smo morali v smislu mirovne pogodbe sedaj to zemljo, ki smo jo imeli do danes zasedeno, nagloma izprazniti in izročiti madžarskemu divjaštvu. Na tisoče beguncev je pribežalo pred madžarsko maščevalnostjo v našo državo, ki jim je dala zaščito zlasti, ker je med njimi zelo veliko Jugoslovčanov. Značilno pa je, da so Angeži pokazali napram nam zopet ono brezobzirno nasprotstvo, kot so storili to lani na Koroškem. Oni imajo v Baranji zlasti radi obsežnih premogovnikov svoje interese in ob taki priliki pozabi ta svetovni kramar na vsa lepa gesla o svobodi in samoodločbi narodov.

Slovenija.

V ospredju političnega življenja v Sloveniji stoje županske volitve v Ljubljani, Ptuj in Kočevju. Radi kočevskih volitev molče odločilni krogi kot grob, dočim se bodo ptujske volitve izvršile menda takrat, kadar se bo to mladinom zljubilo. Naj se gospodje igrajo še par mesecev z javnim mnenjem v slovo; potem bo itak enkrat za vselej konec z njihovo lumparijo. — Za Ljubljano pa je vlada razpisala nadomestne volitve za razpuščene komunistične mandate. Dne 20. septembra (pač žalosten spominski dan!) se bodo zopet po letih enkrat ponavljale stare avstrijske metode!

Avstro-madžarske lopovščine so že tolikanj zlezle našim mladinom v kosti in mozeg, da že daleko nadkriljujejo proslulega grešnika Tizzo. Da so ti ljudje, ki so pred leti propagirali svoj radikalni demokratsko-socialni program, ta program sedaj brezvestno pogazili v blato, se ni čuditi, če so padli tako globoko v moralno mlakužo, da jim osebna čast in poštenje nista več sveta. Zasepljeni po momentani politični moči in denarju kakor tudi po pohlepu, da nebrzdano zagospodarijo nad velikansko večino delavnega ljudstva, ki ga hočejo le izkoriščati, vporabljajo vsa sredstva, da se vzdrže nad površjem in uničijo ne-ljube nasprotnike. Nečastna gonja proti tov. Pesku, sramotenje našega naroda in onečaščenje tiska priča do neba po maščevanju. Toda napuhnjena gospoda v svoji zaslepljenosti ne opaža, da se bliža konec njihovim podlostim in da jih je vsa dostojna javnost že davno obsodila. »Pasji bič«, ki so ga oni spletali za svoje nasprotnike, pa bo prav kmalu vih-tela nad njihovimi potuhnjenimi hrbtanci njihova lastna zloba.

Že v predzadnji številki smo opozorili naše čitatelje, da je danes že javna tajnost, da se nahaja demokratska stranka po veliki zaslugi naših mladinov v popolnem razsulu. V tem naziranju nas ne potrjuje samo dejstvo, da je sklenil Protić v Rogaški Slatini konečno temeljito obračunati z demokrati, marveč tudi dejstvo, da so vsi boljši in treznejši elementi v Sloveniji obrnili demokratom hrbet. Vzroka imajo več nego dovolj. Mladini so znali spretno izkoriščati nasprotja med konzumenti in producenti. Trgovcem in obrtnikom so naprtili velikanske najemnine za trgovske lokale in s tem tudi vso jezo in srd odjemalcev, ki morajo plačevati oderuške cene samo, da se nasiti požrešnost hišnih kapitalistov. Delavstvo in uradništvo zavrača zopet vso krivdo na trgovce in obrtnike, ki se imajo zahvaliti za vse šikane od spodaj in zgoraj le gospodarski nespretnosti mladinov. Pri takih razmerah je naravno, da so oni elementi, ki vidijo prospeh zdravega gospodarstva le v pametnem sporazumu med producenti in konzumenti, obrnili mladinski stranki hrbet in da nočejo imeti več opravka s političnimi intriganti.

Sicer je pa tudi dovolj znano, da so stari voditelji stranke in vsi njihovi resni pristaši zaokrenili daleč proč od klike, ki je ljudstvo le izkoriščala in zastrupljala javno mnenje. Da se bodo vsi ti trezni elementi zopet zase organizirali je jasno, kakor je tudi jasno, da bodo dali zastrupljalcem enkrat za vselej pošteno brco. Delavstvo z mladinsko gospodo sploh ni prišlo v dotiko, v kolikor ni občutilo v najobilnejši meri na svojem hrbtu mladinskega biča. Razveseljivo pa je dejstvo, da so se jele tudi uradništvu odpirati oči, da je

konečno opazilo, kje da tiči vzrok draginjske in vse ostale mizerije. O tem nas potrjujejo najnovejši dogodki v najožjih merodajnih uradni-

skih krogih, ki nedvomno pričujejo, da tudi uradništvo trumoma zapuša potapljačo se mladinsko barko.

Svetovni pregled.

LJENIN VIDI V KAPITALIZMU REŠITEV RUSIJE.

Pariz, 24. avgusta. »Matin« piše pismo, ki ga je naslovil Ljennin na svojega švicarskega prijatelja. Ljennin priznava v tem pismu, da je skrajno utrujen. Ugotavlja, da so tri leta študije različnih faz ljudske revolucije privedle le do tega, da se je izkazalo, da so se boljševiki hudo zmotili, ker so razbili razredni duh, ki je po njegovem mnenju edino le sposoben, da se pride do metod, ki odgovarjajo potrebam sedanjega časa in ki služijo le posebnim interesom vladajočega razreda. On je danes prepričan, da sta le individualna volja in ustvarjalni duh zmožna vnaprej napovedati »za in zoper«. Ko je Ljennin ugotovil, da je boljševiška birokracija zagrešila pravtiste napake, kakor njene prednice, zaključuje z izjavo, da mora po njegovem prepričanju Rusija priti do kapitalizma, ki bi bil edino zmožen rešiti revolucijonarno Rusijo.

SOVJETSKA VLADA ODKLANJA POMOČ GLADUJOCIM

Moskva, 24. avgusta. Proglas komunistične stranke opozarja kapitaliste, da bodo vse potrebno ukrenili glede pomožne akcije, vendar pa le

zato, da bodo potem ruskemu prebivalstvu govorili, da je dobava živil radi boljševiškega režima nemožna — Naloga sovjetov mora biti, da prebivalstvo pouči o tem peklenem načrtu in da ga prepriča, da se inozemska pomoč nima boriti s tehničnimi težavami, temveč je zadelala le na mirno napram sedanji vladavini v Rusiji. — Proglas končuje z izjavo, da se pomozna akcija v Rusiji sami od 13. avgusta dalje uspešno nadaljuje.

TRGOVSKA POGODBA MED SOVJETSKO VLADO IN AMERIKANSKO-ANGLEŠKIMI KAPITALISTI.

London, 23. avgusta. Med pooblaščenecem sovjetske vlade Krasinom, angleškimi gospodarskimi družbami in ameriškimi »Standard Oil Conzer-nom« je bila sklenjena gospodarska pogodba, čije glavne točke so sledeče: 1. Družba dovoljuje sovjetski vladi kredit v približni vsoti 30 milijard papirnih mark. 2. Vseruski pomožni komite sme tudi po prestani gladni krizi obstojati nadalje in se ga bo pritegnilo k izvršitvi gospodarske pogodbe. 3. Ruska vlada se odpoveduje pravici, brez dovoljenja gori imenovanih družb sklepati gospodarske zveze s kakimi drugimi družbami.

DR. VLADIMIR KNAFLIČ:*)

O socijalizmu.

Umstveno spoznanje in razumevanje ideje je bistven del socijalizma. Stremljenje po osebni sebeohrani še ne napravi iz delavca socijalista. Le ta delavec je socijalist, ki se zaveda svojega osebnega interesa in obenem splošnega interesa svojega razreda — le ta je socijalist, ki žrtvuje na ljubo temu splošnemu razrednemu interesu del osebnega. Razvita razredna zavednost socijalistadelavca ni le umstvena in moralna ampak tudi čustvena in etična. (Ločiti pa moramo razvito razredno zavednost od ozke stanovske, »Kasten-geist«, ki je reakcionarna). Povsod nahajamo velike množice delavstva, ponajveč ubožnejšega in zaostalega, ki se odteguje socijalističnemu pokretu in se priklanja drugim organizacijam, ali pa živi neorganizovano in ovira napredovanje organizovanega proletarijata.

Osebnost želje delavca se v navadnem življenju nikakor ne ločijo od osebnih želj buržoazije. Proletarrec kakor buržoa si hočeta zagotoviti svoj obstoj in si zboljšati svoje gmojno stanje, in njune zahteve omejuje navada in pa ves življenski

položaj ali »milje«, ki ju obkroža. Delavec ne pogoša nepotrebnih predmetov, ki tvorijo luksuz bogataša; občuti pa pomanjkanje onih, za življenje nepotrebnih predmetov, ki tvorijo njegov luksuz, (n. pr. tobak, vino, itd.) Zato ni mogoče tak ustroj družbe, kakoršen je že nekoč obstojal: Stanove je ločil velikanski razloček v premoženjskih razmerah, in vendar se revnejši sloji niti niso zganili, da bi skupno dosegli izenačenje. Zavist in poželjenje sama ne moreta udeliti masi nikakega življenja.

Zato je le malo upanja, da bi se povzdignil delavski razred kedaj iz lastne moči. Še danes je velika večina delavstva le pasivna in stotisoči se razrednega pokreta sploh ne zavedajo. Zato se pa gibanju pridružujejo drugi sloji. Število teh raste in bo najbrže vedno bolj rastlo. Taki »meščanje«, ki se pridružujejo delavskemu gibanju, store to:

1. iz osebnega egoizma. Doseči hočejo ta ali on uspeh, morda so individualno nezadovoljni, častihlepi, itd.; — (to so zlasti dobro pogruntali in pravočasno izkoristili naši mladini, ki so svoje radikalno-socijalistične nazore o prvi priliki vrgli v koš! — Op. ur.).

2. iz razredne zavednosti: sem spada dijaštvo, kmetje, mali uradniki, akademično izobražena inteligenca; vsi ti ne spadajo naravnost v sloj

težakov ali meznega delavstva, zavedajo se pa, da spadajo po vseh svojih pridobitnih in življenskih razmerah k razredu proletarijata:

3. iz ideoloških vzrokov. To so tisti, ki ali iz modroslovnega prepričanja ali iz pravnega čuta v nasprotju z lastnim slojnim interesom posvetijo svoje moči delavskemu pokretu.

So socijalisti, ki vidijo v tem pristopanju nedelavskih elementov k socijalističnemu gibanju nevarnost za proletarijat. Ali napačno; kajti, če se sme prikloniti proletarskemu gibanju samo mezdni delavec, potem je edino strokovno gibanje izključno delavsko. Le strokovnemu gibanju se nedelavski elementi ne pridružujejo, kakor se pridružujejo n. pr. zadružnemu, gospodarskemu, političnemu, izobraževalnemu. Zvečine so že pretekli tisti časi, ko so še nekateri zahtevali, da more in mora biti socijalist samo delavec in nihče drug.

Obstojata toraj dva velika socialna razreda, kapitalistični in proletarski, oba kot posebljeni dveh različnih gospodarskih, političnih in kulturnih težnj, sistemov, dveh modroslovnih smeri, dveh svetovnih nazarov, ki se borita za nadvlado. Kakor vse kaže, bo trajal ta boj še nedogledno dolgo. Socialno vprašanje bo obstojalo s človekom, bo bolj ali manj pereče, »aktualno«, se bo kazalo v tej ali oni obliki; če bo pa kedaj ves človeški rod na enaki kulturni stopnji in ne bo več razrednih razlik, — in kedaj bo to? — takrat se spremeni socialno vprašanje v vprašanje individualne kulture. Kdo more videti v take daljave? Nietzscheja ima človeštvo samo enega.

Kaj je socialno vprašanje? Izbor nam ga določa Masaryk: »Socialno vprašanje je nemir in nezadovoljnost, up in strah, hrepenenje in obup, veselje in bol tisočev, milijonov. Socialno vprašanje je svota ekonomskega, družabnega, materialnega in moralnega gorja, ki ga imamo mi vsi vedno pred očmi, ko vidimo razkošje bogastva v mestu ali na deželi, bodisi na ulici ali na njegovem bornem stanovanju...«

Pomenki.

Neverjetna poštenost. — »Naj prišasi narodno-socijalistične stranke dobro premislijo: ali bi se dalo več storiti za Ljubljano v družbi s demokrati, ki so desetletja pošteno (?) vodili občinsko upravo, ali pa... itd.«

Gospoda, ali menite, da ste že dovolj storili za občinsko gospodarstvo, če vam se ni posrečilo opleniti občinske kase do zadnjega vinarja?

Poka! namreč v JDS. — Zakaj? — Vprašajte Protiča, Trumbiča in — Pašiča!

Pasji bič so si spletli mladini, vporabljal ga bodo radikalci.

Dobra označba: »Jutro je uvedlo v žurnalistični žargon novo cvetko: Svinjarija. — Najboljša označba za njegovo polletno obrekovalno kampanjo proti Pesku.

Gad je siknil, ko se mu je stopilo na rep; izbrizgnil je »svinjarijo«.

Cudna historija: Vsled pomanjkanja sposobnih mož so poslali k diplomatskim pogajanjem v Pariz in Rim — histerijo.

Monopol: Zupanske in nadomestne volitve v občinski svet se ne bodo vršile: izvoljeni občinski svet se kot nepotreben razžene. Občinsko gospodarstvo ljubljansko prevzame v stalen zakup in neomejeno izkoriščanje štiripetdesna deteljica na Miklošičevi cesti.

Dostojnost je zahtevala, da bi bil opustili obrekovalci častikrajo vsaj med pogrebnimi svečanostmi za mrtvim vladarjem.

»Jutro« preneha (s humoristično pondeljko prilogo vred). Ustanovi se nov dnevnik v povečani obliki »Pesek«. Moralni sodravniki se iščejo proti dobri nagradi.

Stanovanjska mizerija: Kukovec, Ribnikar, Frelj — Frelj — Ribnikar — Kukovec.

Doslednost: »Jutro« št. 198: Položaj Slovencev in Jugoslovancev ni tak, da bi lahko delili s svojo usodo poljubne eksperimente. Kdor je resničen jugoslovanski nacionalist, kakor nas je ustvarila predvojna doba, tisti mora spoznati, da je nastopil znova čas nacionalistične akcije. Njena naloga obstoja trenutno v tem, boriti se proti idejni destrukciji, ki se širi med nami.

Dr. Zerjav: »Delavec spada v internacionalo!... Volite rajše komuniste nego narodne socijaliste!« (Se je dogajalo).

Dr. Romih: »Prav so imeli« — namreč nemškutarji in komunisti, ker so metali naše narodno zavedno delavstvo iz mariborskih delavnic.

Vlada daje temu protinarodnemu početju svoj blagoslov in predkazuje komunistične fonde — internacionali!

Besede in dejanja: »Jutro«: »Znano je s kako predrznostjo skušajo gospodje okoli Antona Peska reklamirati naše Primorce za sebe in s kakšno brezvestnostjo natolcujejo, da so demokrati (nositelji glavnega narodno obrambnega dela!) sovražniki beguncev.«

Jugoslovanska matica: »Hvala Vam lepa, o mladini vi, da ste me za milijone opeharili!«... (Kazina.)

Podlistek.

Velike besede velikega kralja.

Zagrebski tednik »Slobodna Tribuna« prinaša pod zgorajšnim naslovom citate iz izjav, ki jih je podal pokojni kralj Peter meseca februarja 1916., takrat v Grški zastopnikom ameriškimi novin.

»Posebnost svobode je, da prihaja polagoma, skoraj nevidno, a ravno ta počasnost in neopazljivost vstraja silo svobodnega naroda.

Na triumf svobode je treba dolgo čakati, a zato gotovo pride.

Jaz izhajam iz naroda, ki se je odločil preje za smrt kot pa za sužnost.

Krone se morejo zgubiti, toda čista kri nikdar ne umre. Mi smo seljaki, toda svobodni seljaki. Moj ded je bil seljak in jaz sem na to bolj ponosen kot na svoj prestol.«

Ob sti priliki je podal kralj Peter sledečo izvanredno definicijo smisla svetovne vojne:

»Zakaj se nahaja cela Evropa v vojni? Jaz vam hočem odgovoriti s par besedami:

To je zadnji in poslednji streljaj srednjeveškega fevdalizma, borba na življenje in smrt med fevdalizmom od včeraj in svobodo od jutri. Radi tega je izbruhnila vojna baš na bregovih Donave in ne drugje, ker Donava deli najzagrizenejši fevdalizem od največjega ideala svobode, ki je vsajena v srcih onih, ki so pripravljani, da se bore do poslednjega človeka, da vstvarijo ta ideal.

Svojstvo fevdalne države je, da ne dopušča, da bi v njeni bližini cvetela svoboda in zato fevdalna Avstrija z vsemi silami stremi za tem, da preko pogažene Srbije, Črnogore, Bosne in ostalih pokrajin na jugu stvorijo podrejene pokrajine v korist srednjeveškega plemstva. Toda mi tega ne moremo trpeti. Mi smo seljaki, toda svobodni seljaki.«

Drugo izjavo, ki je zbudila razumljivo senzacijo v vsem svetovnem

časopisju, je podal kralj Peter ameriškemu novinarju Edvardu Marshallu septembra 1917. Citiramo po londonskem »Observerju« od 30. sept. sledeča mesta:

»Jaz sem preživel najboljši del svojega življenja v jedni republiki in eden mojih najlepših spominov je spomin na to mojo mladost. Jaz sem se boril za veliko francosko republiko, ki se sedaj bori za nas v Srbiji. Jaz sem se boril za Francijo proti Prusom in sedaj se bori za nas proti Prusom; za nas, za sebe in za ves svet.

Živeč vse svoje življenje v republiki sem sedaj ponosen na to, da sem samo kronani predsednik republike in to, da predsedujem svojemu narodu, mi je milejša od krone. Jaz nisem kralj v starem in, mislim, v zlem pomenu besede. Jaz sem ponosen na to, da sem kralj v onem smislu, v katerem je kralj Jurij Angleški — kralj narodu, ki je svoboden. Jaz sem edini kralj v Evropi, ki je bil za kraljevanje izvoljen.«

Govorec o Srbiji in njenih idealih je rekel kralj Peter:

»Ko sem prišel kraljevat v svojo Srbijo sem jo našel kot malo svobodno tvorbo, stisnjeno od dveh strani med nebotičnima zgradbama avtokracije — Avstrije od severne in Turške od južne strani. Meni se še danes zdi izvanredno, da nam je uspelo ohraniti naše ideale o demokraciji v kljub močnemu vplivu, ki je prihajal mnogo let iz sosetstva.

Kot kralj sem poznal samo eno dolžnost: da v vladavini, kateri stojim na čelu, izražam želje in ideale svojega naroda, ki me je izvolil. Ti ideali so:

Živeti v miru na lastni zemlji po lastni volji.

Moj narod je ljubil svoje drage planine in šume in ni nikogar ogrožal. Njegova želja je bila, da goji lastna polja. Moj narod je moder poljedelec in ljubitelj narave. Tudi jaz to v prvi vrsti naglašam: naša prva želja je bila živeti v miru.

Naša druga želja je bila zboljšati usodo one naše brače, ki so tako dolgo sužnjevali nevernemu Turčinu in brutalni Avstriji. Imeti morate

»Kaj je g. Pesek izvedel v Beogradu?« 1. da bo mladine obrca l g. Protič, 2. da se jim bo godilo kakor psičku v cerkvi, 3. da jih bodo z bičem pognali lastni pristaši — in 4. da je »Pondeljek« glasilo vseh idijotov.

Pondeljek.

Kako laže! »Pondeljek« — ker še nikdar ni resnice govoril! — — —

Pondeljek.

Kdo toži? »Pondeljek« — nad izgubljenim rajem . . .

Dovolj!

V svarilo predočujemo čitateljem »Pondeljkeve« cvetke, da vidijo, kako se v žurnalistiki ne sme razgrajati.

Nemogoče.

Nekaterim ljudem je sploh nemogoče ustreči. Med take spadajo mladini pri »Jutru«. Ko so se nahajali gospodje še v hudih bojih z starimi in še niso imeli lastnega glasila, takrat so snubili tov. Peska in njegovo »Jugoslavijo«. Obetali so mu vse mogoče dobrote in časti, celo ministrski stolček. Takrat jim je bil Pesek seveda človek brez madeža in poštenjak v vsakem oziru, vreden zupanja in spoštovanja mladih bojnikov v JDS.

Stvar se je nenadoma zaokrenila, ko je Pesek odločno odklonil sodelovanje z imenovanimi gospodi in kandidiral pri volitvah na programu narodno socialistične stranke.

Hipoma so otvorili razočarani mladini proti Pesku maščevalni boj na vsej črti in sicer v taki obliki, da se mora te nečedne polemike sramovati vsak dostojen Slovenec pred brati Hrvati in Srbi kakor tudi pred evropsko javnostjo.

Prvi naskok, ki so ga podvzeli mladini, je veljal Jugoslovanskemu kreditnemu zavodu, med čegar ustanovitelje šteje tov. Pesek. Niso pomislili gospodje, da uničijo lahko s Peskom vred celo vrsto vlagateljev in članov, kot so storili to svoj čas z Glavno posojilnico. Solidnosti zavoda, kakor tudi Peskovi previdnosti in razsodnosti večine vlagateljev se je zahvaliti, da se satanska nakana mladinov ni posrečila.

Ko so gospodje v tem gospodarskem uničevalnem boju propadli, so iznašli takoj nov ne manj ostuden in zavraten način boja. Lotili so se političnega obrekovanja. Ko so nekatere stranke in politične struje pričele ob času ustanovitve boja kampanjo za avtonomizem, so bili mladini takoj na mestu ter meni nič tebi nič podtaknili Pesku avtonomistične tendence. Ker tudi ta raketa ni hotela razsvetliti razsodnosti volilcev v mladinskem smislu, so vrgli gospodje bombo. Pesek je postal hipoma boljševik in sokrivec vseh atentatov in protidržavnih komplotov. Ker niso imeli niti senice dokaza in tudi javnost tem ma-

hinacijam ni nasedla, so gospodje tudi v tem nastopu žalostno pogoreli.

Toda politični fatanizem je strahovito iznajdljiv, če je treba uničiti neljubega konkurenta. Ljudje, ki si nadevajo čast političnih voditeljev in kulturnih delavcev, so zašli na pot osebnih napadov in obrekovanja. Pozabili so na nedotakljivost osebnosti in dosojanstvo časopisja. Podtaknili so Pesku dejanja, ki jih je baje zagrešil kot učitelj pred dvanajstimi leti — dejanja, za katera bi bil tedanji avstrijski državni pravdnik slovenskega učitelja brez odloga moral prijeti za vrat in ga izročiti roki pravice. To se ni zgodilo, dasi so takratni Nemci in ponemčenci v nacionalno razdvijalnem pljuškem okraju prežali na vsako kretanje slovenskega inteligenta. Čisto naravno; če niso imeli Pesku ničesar nemoralnega očitati niti podivjani Štajercijanci, jim mora človek priznati vsaj pravičnost do osebnosti in da so bili neposobni zagrešiti tolike zlobe, do kakoršne so padli danes gotovi naši kulturni delavci napram lastnemu sorojaku.

Nešteti pozivi tov. Peska, da gospodje obrekovalci predložijo svoja očitavanja sodišču in javnosti v razsojo, so bili bob ob steno. Kar bi storil vsak poštenjak iz oči v oči, tega se kulturni obrekovalci ne upajo. Politične šleve se skrivajo za plot strahopetnega namigavanja v političnem revolverju. So pač zopet isti ljudje, ki so svoječasno izstreljivali izza plota svoje strupene puščice na strahopetnega dr. Tavčarja.

Pri taki ostudni osebni gonji, ki traja dan za dnem dobrega pol leta, je naravno, da je postala pozorna že najširša javnost in da se je zanesla sramota jutrovske nekulturne žurnalistike že preko državnih mej. Dostojni ljudje so si o celi aferi napravili že davno svojo sodbo, ki je za jutrovske kulture nosce vse prej nego častna.

Da so se našli tudi listi, ki niso vpreženi v mladinski jarem, in katerim je tega sistematičnega zastrupljanja dovolj, so pač zakrivili obrekovalci sami. Tej gospodi pa zopet ni všeč, da se najde človek, ki mu vsa ta umazana gonja preseda in pove obrekovalni gospodi svoje mnenje javno v obraz. Ta gospoda še danes ne more pojmiti, da šteje slovenski narod pretežno večino dostojnih ljudi bodisi kakoršnegakoli političnega naziranja, ki to jutrovske gonje z ogorčenostjo obsojajo in ki imajo pravico in dolžnost, da si odločno enkrat za vselej prepovedujejo zastrupljanje vse mladinske javnosti z izbruhi mladinskega satanizma. Dovolj žalostno spričevalo bi bilo za celi slovenski narod, če bi se pustil še nadalje dopasti lumparije peterih političnih špekulantov.

Slučajno je bil »Avtonomist« oni list, ki se je drznil brez dovoljenja mladinov izreči v zadevi Pesek trezno in stvarno kritiko. Takoj je izbruhnila preko zatvornice vsa kopa lažljivih očitkov, ki so bili

pred očmi, da je v času, ko smo pričeli boj, živeli samo trije milijoni Srbov naši dragi svobodni zemlji, devet milijonov sorojakov pa je živelo v robstvu. In mi nismo nikdar izgubili upanja, da smo osvobodili to bračo, čeprav je njihovo sužnjevanje trajalo pet stoletij.

Ko je opisal kako je prišlo do vojne in kako so se razvijali prvi boji je končal kralj Peter govorec o pohodu preko Albanije:

»Jaz sem se umaknil s srbsko vojsko preko brd Albainje. Ohrani Bog vsakogar od preostalih ljudi, da bi doživeli one izkušnje, kot smo jih doživeli mi. Bilo je sredi smrtnih zim. Ni bilo potov preko planine albanske. Žene in deca so umirali na desetisoče od mraza, lakote in truda. Bože, kaj stanejo oni dnevi moje razorane Domovino. Ja večkrat tožim in se čudim, da nisem tudi jaz med onimi, ki so poginili. Toda moje srce mi je takrat počilo. Jaz ljubim svoj narod, pa sem moral gledati, kako v tisočih pada ob poteh in umira v snegu in blatu. Pa kaj naj vam rečem o svojem narodu? Ves čas so s

spoštovanjem pozdravljali kralja, ki so ga izvolili. Kadar so me videli, da prezebam, so me pozivljali k slabi toploti svojega ognja ali če so imeli samo dva grizljaja kruha so mi ponujali jednega.

In ta kruh, ki sem ga delil z njimi na tem umiku preko albanskih planin, je bil v mojih očeh svet kakor kruh sv. obhajila, ki se ga prejme v sveetišču.

Sedaj pa je moja edina želja kot kralja Srbije, da vidim ves svoj narod vse Srbe, Hrvate in Slovence, osvobodene od njihovih tlačiteljev in ujedinjene v eni državi.

Izpoljena je, veliki in dobri in svobodoljubni Peter, Tvoja želja. Na nas vseh pa je, ideale Tvoje o oni kršni svobodi in o pravi da vstrajamo in uresničimo v življenje in demokraciji, kakor si jo Ti učil in želel svojemu svobodnemu narodu.

Kdor Jugoslovan
Ta Matice član!

Pesku neštetokrat podtaknjeni a nikdar dokazani. Obrekovalci so pač tolikanj omejeni, recimo raje zlobni, da nočejo priznati, da bi bil »Avtonomist« najpoštenjši list na svetu, če bi se potegnil v sličnem položaju za osebno in politično čast recimo n. pr. g. Dr. Pestotnika! Potem bi pač ne bilo več govora o klerikalnih, avtonomističnih itd. zvezah.

Toda škoda besed; dostojna javnost si je glede te nečedne mladinske gonje na jasnem. Mi dobro vemo, da je gospodom kratkomalo nemogoče dokazati, da je hudobija nepremagljiva, če si je vtepla v glavo, da je obrekovanje vse — čast ničla!

Eno prošnjo pa si usojamo izreči: Obrekujte, natolcujte, lažite še nadalje kolikor vas je volja, kradite čast in poštenje, če vas to veseli, — toda ne zastrupljajte ljudstva in ne zasramujte naroda pred celim svetom!

Potreba ljudske izobrazbe.

Veliki učitelj narodov Jan Amos Komenski, je priporočal razdeliti dan na tri dele: 8 ur za delo, 8 ur za izobrazbo in 8 ur za počitek. Prvo si je delavsko ljudstvo že priborilo: imamo osemurni delavnik. Treba je doseči drugi cilj: uporabiti osem ur dnevno za izobrazbo. So poedinci, ki posvečajo izobrazbi več kot osem ur, toda to nikakor ne zadostuje, da ravna tako nikakor ne zadostuje, da ravna jo treba vsem. Če opazujemo današnjo mladino, vidimo, da v pretežni večini ne izkorišča dragocene prostega časa. Uči se malo ali nič. Čim bolj se trudijo poedinci, tem bolj nemarna je večina. Daleč za nami so že oni časi, ko je bilo zadosti, da se je človek izvežbal v eni stroki. Naša doba zahteva od vseh vsestransko izobrazbo. Svet in življenje se hitro spreminja, zato se menjajo tudi razmere.

Zlasti delavci in kmetje bi se morali dandanes mnogo bolj posvetiti izobrazbi, kot so delali po večini do sedaj. Za delavca že ne zadostuje več, če je izučen rokodelce. Delavstvu je potrebna trgovska izobrazba, da bo moglo uspešno delovati pri raznih gospodarskih organizacijah ter politična izobrazba, če hoče uporabljati vse pravice, ki si jih je priboril.

Tudi kmeta sili sedanji čas vsak dan bolj k temu, da si skuša pridobiti čim obširnejšo izobrazbo. Ono geslo, ki so se ga kmetje tako dolgo držali: tako je delal moj oče in ded, pa je bilo dobro, zato delam tudi jaz tako, že dolgo ne velja več. Kako bi n. pr. izgledal vinograd onega posestnika, ki bi ga obdeloval po starem načinu, ko še ni bilo ne trtne uši, ne peronospore, ne oidija. Lahko se reče, da pri tem načinu ne bi pridelal niti enega grozda. Isto je tudi pri poljedelstvu in živinoreji. Pri obdelovanju polja je kmet vedno bolj primoran, da gnoji z umetnimi gnojili, da dela s stroji itd. Za vse to pa mora biti mnogo bolj izobražen, kot so bili njegovi predniki. Tudi poljedelec rabi danes trgovsko izobrazbo, katero lahko s pridom rabi v lastnem gospodarstvu in v različnih združnih organizacijah kot v poljedelskih in živinorejskih zadrugah, v posojilnicah itd. Ravnotako rabi politično izobrazbo, ker ne more uspešno in z razumevanjem izkoriščati onih političnih pravic in slobod, katere mu je prinesla demokracija.

Kaj nam je tedaj storiti? Težki časi, v katerih živimo, nas silijo, da postanemo kar najbolj sposobni za boj za obstanek. To pa dosežemo, če uporabimo kar največ časa za našo izobrazbo. Toda tega ne dosežemo, če se izobražujemo brez načrta. Ljudski izobrazbi je treba dati smotrenost. Če bi to bilo v moči pisca teh vrst, bi se ne brigal ne za vpitje, ne za odpor. Uvedel bi obvezni šolski obisk za vse sloje daleč čez sedanjo obvezno dobo. Za starejše ljudi bi zadostovalo mogoče samo razlaganje pomembnih novih odkritij, da bi stalno korakali s

časom. Toda mladini in ljudem srednje starosti ne bi smela zadostovati samo razlaganja, oni bi se morali pridno učiti. Zakaj bi ti ne mogli sedeti dve do tri ure dnevno v šoli? Za to stvar bi se morala zavzeti zakonodaja in uvesti bi se morala obvezna ljudska šola.

Kaj bi se naj učilo v teh šolah? Vse kar v življenju potrebujemo. Predvsem nauk o državi in človeški družbi. Zemljepis pri državoznanstvu, narodno gospodarstvo pri zadrugništvu, a do gotove mere tudi zgodovina pri samoupravi. Morali bi se pučevati tudi svetovni jeziki in do gotove mere privatno, kazenko in mednarodno pravo. Pridno bi se moralo učiti tudi teoretično in praktično strokovno znanje. Če hoče naša država in naše ljudstvo obstati v svetovni konkurenci, bo morala imeti jako večje in zanesljive ljudi v vseh strokah in v vseh soljih.

Toda človek nima samo telesa, je tudi duševno bitje. Zato je potrebno pri narodni izobrazbi gojiti ne samo vsakdanje stvari, ampak tudi duševno izobrazbo. Že oddavna verujemo, da čim bogatejši je duh človeka, boljše šole bi imelo ljudstvo, tem bolj izobraževano bi bilo. In potem bi se ne občutili izdatki, ki so zvezani s tem obširnimi šolstvom, kajti desetokratni dobiček bi vzšel za državo in narod iz dela in inteligence teh novih ljudi.

Toda ne sme se nastopati nasilno in zato tudi teh naših načrtov nečemo nikomur vsiljevati. Vendar se širi dandanes vedno bolj prepričanje, da je ljudsko šolstvo, kakor ga imamo dandanes, nezadostno in da težavni časi, v katerih živimo, zahtevajo vsak dan bolj silno čim najvišjo izobrazbo in neprestano izobraževanje najširših slojev ljudstva. (Iz češkega.)

Tedenske novice.

— **Izseljevanje v južne kraje.** Ministrstvo za agrarno reformo poroča: »Vedno, gotovo dnevno prihajajo prošnje poljedelcev, ki se žele kolonizirati v Banatu, Bački, Sremu in v Slavoniji. Njih prošnjam pa nikakor ni mogoče ustreči, dokler ne bo udovoljeno prošnjam tamkajšnjim domačinom in prostovoljcem, ki so brez zemlje. Zato se razglasa vsem tistim, ki se žele v omenjenih krajih naseliti, da se jim za ekonomsko leto 1921, 1922 tamkaj ne more dodeliti zemlje, narave samo v južnih krajih (Stara Srbija in Makedonija), kjer pa lahko zemljo takoj dobe. Tisti pa, ki bi pristali na to, da se kolonizirajo v južnih krajih, dolžni so po čl. 13 Uredbe o naseljevanju v južnih krajih da priklone prošnji vsa predpisana uverjenja. Po čl. 17 te Uredbe so prošnja in priloge proste kolektivne. Tisti pa, ki vztrajajo kljub temu pri želji, da se naselijo v Bački, Banatu, Sremu in Slavoniji (izvzemši domači element) naj dostavijo prošnje z istim prilogami, ki so naznačene v čl. 13 Uredbe, vendar pa pravilno vse kolektivno. Njih prošnja se bo držala v evidenci kr. ministrstva za agrarno reformo tako dolgo, dokler ne bodo krite potrebe domačinov in dobrovoljcev, potem pa se bodo prošnje kolektivale po vrsti, kakor so dospеле. Nadalje se vsi reflektanti opozarjajo, da ne hodijo za to na kr. ministrstvo, marveč naj pošljejo prošnje direktno po pošti ali pa s pomočjo nižjih uradov agrarne reforme.

— **Primorski dan.** Katerega je priredila bolnijska podružnica kluba »Soča« v Boh. Bistrici dne 14. t. m. je nad vse pričakovano dobro uspel. Kljub slabemu vremenu je navzoče občinstvo vztrajalo do konca. Podpisana podružnica si šteje v svojo dolžnost, da se tem potom zahvali vsem, ki so na katerikoli način pripomogli k dobremu uspehu prireditve. Podružnica se posebno zahvaljuje gđcn. Mari Gregorin za neumorno nabiranje prostovoljnih prispevkov med gosti v hotelu »sv. Janeza« ob bolnijskem jezeru, g. Hajnriharju za brezplačen odstop potrebnega lesa, tukajšnjemu pevskemu zboru za prijazno sodelovanje, kakor tudi vsem ostalim še enkrat »Bog plati«. Klub »Soča« podružnica Boh. Bistrica.

Gospodarstvo.

Uvedba zaščitne carine na Angleškem.

Konec svetovne vojne je sprožil val gospodarske derute. V Rusiji je do danes že zadrženo celotno narodno gospodarstvo popolnoma, Poljska se bliža točki, kjer zmazne njena valuta. Val je zalil nato Avstrijo in Nemčijo, nato pa je prešel na zmagovalni in nevtralni zapad na evropskem kontinentu. Prišel pa je tudi buati v bele skale Albiona z neizprosno silo doslednosti, ki je nujna posledica že pred vojno vsestransko izvršene mednarodnosti

svetovnega gospodarstva. Ni je križe v narodnem gospodarstvu brez kriznih posledic na čisto drugem koncu sveta. Vzrok sedanje derute?

Med vojno so pač vse države igrale na eno karto: *zmaga*. Na račun tega upanja je prihajalo vedno več bolj ali manj mavričnega papirja med srečne podanike; ta papir je povsod legal na vrednost denarja. Dokler so tvorile fronte umetni zid med imperiji raznih papirjev, je že šlo; ko pa je definitivna zmaga za milimeter večje ententine morale odnesti bojni krik med staro šaro, je postal pojav prevelike inflacije fatalen za obe plati. Eden ni mogel kupovati, ker je imel prebolan denar, drugi ni mogel prodajati, ker je imel prezdravega.

Različne mirovne pogodbe so kajpada zadele premagane centralne sile težje in hitreje nego zmagovalce, ampak baš radi ogromne lakote zmagovalcev po odškodnini so gospodarske krize, ki so, kot že rečeno, danes vedno epidemične, kaj kmalu potrkale na vrata pri ententi sami. Komercialni vodja iste — Britanija — se je, oprt na izolirane skale nad rokavskim prelivom, branil na zunaj precej spretno in srečno klub domačim homatijam z Irci, železničarji in rudarji in kljub v Angliji še vedno obstoječi prosti *mednarodni* trgovini.

Amerika — Stric Sam! — si je začasno vsaj mogla poiskati novih trgovskih izhodišč, ker je japonski jen — dolarjev tekmeč — obdržal svojo kupno moč. Francija pada iz krize v krizo in obupuje, kaj bo iz milijard, zazidanih v trdnjave ob Visli. V Italiji se prav intenzivno bavi s vprašanjem, kaj bo jutri iz nje. Nevtralci tudi še niso našli izhoda.

In vendar jim ne škoduje toliko moment prezdrave valute, temveč gospodarski krči so tu posledica povojne psihoze neposredno po vojnih grozotah zadetih narodov. Vse te države so vajene izvajanja in izvlačne moči zaščitne carine. Toda Anglija je domovina svobodne trgovine, in Anglež ne priznava druge avtoritete na gospodarskem polju nego svoj osebni dobiček. Izjemo napravi zase le pri kolonijah. Tako je bilo pred vojno od A. Smitha dalje, med vojno, in je hotelo biti še naprej — pa ni šlo. Skrb za obstoj domačega gospodarstva je zmagala njegovo samoljublje.

Anglija ali boljše Britanski imperij se je med vojno v državno-pravni ziru spremenil v nekaj sindikat matice Britanije in podružnic — kolonij.

Te se vedno bolj emancipirajo od Londona, in kakor izgleda vse skupaj, jih veže nanj le še funt, ki je shranjen v kletih Bank of England. Zdaj pa zdaj je treba, da uboga majka svoje podružnice. Zlasti v gospodarskem ziru so kolonije čisto proste. In Angliji sami ne preostaja drugega, nego da konkurira z evropskimi državami. Te pa so, kar se izvoza tiče, v stanu nuditi vse cenejše nego Anglija, ker je funt najdražji evropski denar. To velja zlasti glede Nemčije, ki ima skoro isto industrijo iz versajskega diktata, radi katerih preplavlja Nemčija skoro zastoj francoski in angleški trg s svojimi stroji in lokomotivami, da celo z živo delavsko silo, ampak tudi marka stoji tako *neprijetno nizko*, da sme Nemčija dvakrat, trikrat dražje prodajati v inozemstvu nego doma — pa je še pod angleško fakturo.

Povrh tega pa skuša zdaj po vojni obnoviti vsaka država trgovske stike z drugimi za vsako ceno, in če ima prezdravo valuto, tudi za manjšo kot doma (*Dumping*). Kot rečeno, večini tega niti treba ni.

In tako je moral angleški individualist v obrambo lastnega obstanka odložiti značaj osebnega gospodarstvenega subjekta in odstopiti istega državi, ki je izrekla kot vrhovni subjekt potreba zaščite.

Po preko stoletni borbi je pristopila Anglija h koncertu kontinentalnih držav z zaščitno carino, se od-

rekla Cobdenovim *) naukom in zapustila celo svojo gospodarsko tradicijo.

V soboto, dne 13. t. m. je prejela Spodnja zbornica takozvano Anti-Dumping Bill, zakon o uvedbi zaščitne carine, ki stopi v veljavo tudi, če lordi ne prikimajo. Namen zakona je:

1. preprečiti Dumping-Uvoz (n. pr. če Holandska uvaža na Angleško sir za nižjo ceno, nego je ima sir doma);

2. ščititi domačo, šele med vojno v obrambo proti nemškemu monopolu nastalo kemično in optično industrijo;

3. preprečiti uvoz iz držav z nižjo, nego je Angleška valuta;

Uvedla se bo carina, ki naj vsaj izpolni razliko med tržno ceno domačega in importno ceno tujega blaga.

S tem so Angleži obenem tudi priznali, da je država, to je družba, prvi in najvišji narodno-gospodarski subjekt, seveda ob priliki, ko je to njim samim le v korist. Ampak premagati je bilo treba tisti neizprosni individualizem, ki odklanja vsako kuratelo, ravnotakrat kot takrat, ko je šlo za uvedbo splošne vojaške dolžnosti.

Interesantno je, da je naprednjak Asquith govoril proti zakonu in s tem ponovno potrdil že staro dejstvo, da so na Angleškem liberalci konservativnejši nego konservativci, iz katerih se rekrutira v veliki večini sedanji Lloyd Georgeov blok.

Dopisi.

Pisatelj članka »Iz orožništva« v števil. 178 »Jugoslavije« je še pozabil javnosti priobčiti, da se godijo napram orožništvu pod krinko discipline največja nasilstva. Dandanes namreč orožnik ne more svojega poklica pred popolno invaliditeto spremeniti: on je primoran služiti na veke pri žandarmeriji ali pa izstopiti, kadar mu komanda celokupne žandarmerije to milostno dovoli — pa brez vsake pokojnine ali odpravnice. Na ta način danes služi nebroj orožnikov, oropani veselja k poklicu: da njih služba ni v prid državi, tem manj pa še posameznemu državljanu, so pokazali jasno prigodljaji kakor na primer: da je orožnik namenoma se pregrešil, samo da je dosegel odpust iz žandarmerije. Kaj naj državljani pričakuje od orožnika, ako je slednji vse veselje do poklica zgubil — morda zaščito pred hudodelci? Zanimivo je samo odgovor na vprašanje: »Zakaj izginja orožniku veselje do častne službe?« Na to hočem kratko in objektivno odgovoriti: 1. Nezadostna plača. Prejemki bi morali rasti po službenih letih in činih, tako bi mož z gotovostjo upal na boljše bodočnost. 2. Obleka in perilo se ne daje redno in tudi ne primerno. Orožniki imajo izjemno bluzo — samo zimsko odelo: so torej primorani od pičle plače si letno perilo nabavljati. Obuvalo je pomanjkljivo, ker ni po meri napravljeno. Takojšnja upekljava prejšnjega masasistema bi bila v državnem interesu in bi tudi posameznega zadovoljila. Vsak bi štedil za sebe. 3. V orožništvo naj bi se vzelo samo bolj izobražene neomadeževane mladeniče. 4. Povišanje v višji čin se naj bi vršilo samo po predpisnem strogem izpitu, in 5. Orožniške vojašnice naj se uredijo tako, da bo mladi orožnik res to smatral za svoj novi dom. On mora najti v tej ne samo dolžnosti, ampak tudi veselje. Potrebno je, da se v prvi vrsti dajo potrebne postelje in posteljnina na razpolago. Potem je treba uvesti pavšal, da se iz tega zamorejo kriti stroški za nabavo sveže slame za postelje itd. ne pa, da mrgoli v orož. vojašnicah polno stenic in drugih grdih živali, ker je vse čez mero uporabljeno. Tega naši gospodje ne vidijo.

Kar se tiče zadnjega tozadevnega odstavka v članku »Jugoslavije« 178. je po mojem prepričanju nadštevilo orožnikov narodno - socialističnega prepričanja in jih povabim, da naj se

*) Po Cobdenu, glavnem borilcu za svobodno mednarodno gospodarstvo, se imenuje dosedanj angleški gospodarski sistem.

tega priznanja pred ostalimi sotovariši ne sramujejo, ker bodo tudi oni, ki do danes še niso sprevideli, kam plovemo, došli za nami. Živeli!

Orožnik.

Zagorje ob Savi. Žalno slavlje za pokojnim prvim jugoslovanskim kraljem Petrom I. Osvoboditeljem je praznovalo naše narodno Zagorje nad vse veličastno. Z rudniško godbo na čelu se je udeležilo spreveda do cerkve večina uslužbenstva rudnika v rudarskih krogih z zastavo, kar je napravilo globok in lep vtis. Tem se je pridružil pred občinsko hišo »Sokol« korporativno z zastavo, kakor tudi druge korporacije in zastopstva in mnogobrojno občinstvo. V cerkev je prikorakala tudi šolska mladež pod vodstvom učiteljstva s šolsko zastavo. Po cerkvenem obredu je zasvirala rudniška godba na koru žalno koračnico in pevski zbor »Zagorski« je zapel ubrano v srce segajočo žalostinko. Mučen vtis na narod pa je napravil predčasni odhod gosp. župnika z duhovniško asistenco, ki se je takoj po cerkvenem obredu odstranil izpred altarja, kjer so se ugasnile vse luči. — V globoki žalosti se je razšlo ljudstvo v zavesti, da je izkazalo dolžno zadnjo čast prvemu jugoslovanskemu kralju Osvoboditelju Petru I.

Kočevje. Preteklo je že skoraj 3 mesece, odkar smo imeli občinske volitve. Izvoljen je bil že župan in občinski svetovalec, občina je pa še vedno v nemških rokah, kakor je bila. Ne vemo, so li temu vzrok sami rekurzi ali so zraven tudi kake umazane in nepostavne mahinacije. Kakor znano, je bila v Kočevju le ena lista in sicer NSS, ker od ostalih strank ni nobena tako močna, da bi sestavila volilno listo. Ker na tem zavlačevanju stvar sama trpi, bi želeli, da se zadeva na ta ali drugi način čimprej reši.

Šoštanj. Dne 22. t. m. so priredila vsa narodna društva v Šoštanju skupni žalni sestanek v počaščenje preminulega kralja Petra I., na katerem so se povdarjale in slavile njegove velike zasluge za narod in svobodo.

V predavanju, katero je imel sodni svetnik J. Serbec, je slavljenca imenoval ne kakor kralja, katerega se slavi na komando, temveč kot takega, ki bi se tudi sicer moral visoko častiti in ljubiti, kot narodni junak, če tudi ne bi bil kralj. On spada med junake naših narodnih pesmi in naših narodnih pravljic. Umikal se je s svojo zvesto, večinoma smrti zapisano vojsko, polu svete vere v pravico čez Albanske gore — potem pa zopet prihaja kakor od onstran groba z junaško četo in požene z dežele pohlepne sovrahe ter zopet pribori narodu zlato svobodo.

S trikratnimi Slava-klici kralju, se je zaključil žalni večer.

Murska Sobota. Auto-zveza Murska Sobota — Dol. Lendava je v najlepšem teku, vozi redno, in krepko konkurira s tamošnjimi tarifi izvoščikov. Svoje uradne prostore ima pri podružnici Jugoslovanskega kreditnega zavoda v Murski Soboti in Dol. Lendavi kjer dobe udeleženci vsa potrebna pojasnila, znake in prospekte. Kdor se izkaže z znakom sejma ima pravico do polovične vožnje ne le po železnici temveč tudi z avtom po Prekmurju za potovanje na sejma v Ljubljano in nazaj.

Iz stranke.

Kandidatna lista NSS

za nadomestne volitve v občinski svet Ljubljanski:

Repovž Friderik, učitelj, Poljanska cesta 19. Koprivc Ivan, sklad. drž. žel., Maurerjeva ulica 277.

Velepič Rudolf, škotist, Knafljeva ulica 7. Kranjc Ivan, fin. rač. of., Privoz 3. Podbevšek Ferdo, kovač, Hranilnična ul. 12. Pip Uroš, knjigovodja, Zalokarjeva ul. 9.

Namestniki:

Leskovec Ivan, pristav, Stari trg 24. Fligl Viktor, klepar, Vrhovčeva ul. 3. Poženel Valentin, progovni mojster, Kladzina ulica 19.

Rozman Alojzij, posestnik, Kmetijska ul. 235. Fratina Ludovik, železn. uradnik, Gosposvet-ska cesta 14.

Sever Hrabroslav, zas. uradnik, Mala čoln. ulica 14.

— Narodno - socialistična stranka bo raztegnila svoj delokrog po vsej Jugoslaviji. Dosedaj ima krajevne organizacije samo v Sloveniji, odslej se bodo po osnovale politične organizacije NSS po vsej kraljevini SHS. — Ko sta bila pretekli teden poslanec Deržić in tov. Pesek v Beogradu, sta imela tam važne sestanke s srbskimi socialisti. Rezultat teh razgovorov je, da se je osnoval v Beogradu pripravljalni odbor, ki bo deloval, da se v najkrajšem času ustanovi in organizira za Srbijo, Bosno in Banat NSS. — Tudi po Hrvatskem in Slavoniji se organizira Narodno - socialistična stranka.

— Narodno - socialistična stranka razpisuje več mest političnih in strokovnih tajnikov za Ljubljano in Maribor. Nastop takoj, plača po dogovoru. Ponudbe s popisom dosedanjega delovanja naj se pošljejo na uredništvo »Jugoslavije« pod tajnik.

Popravek. V zadnji številki našega lista sta se vrinili dve neljubi tiskovni pomoti, ki jih naj blagovolijo čitatelji popraviti: v trinajsti vrsti uvodika čitaj: »s puško v velih rokah«, ne »velikih«; v sedmi vrsti podlistka čitaj: »predhodnikom ruske revolucije«, ne »predsednikom«.

Odgovorni urednik H. Sever.
Izdaja konzorcij »Nove Pravde«.
Tiska »Zvezna tiskarna« v Ljubljani.

Razširjajte „Novo Pravdo“.

Franc Brumat
Ljubljana
6—12
Iskustveno manufaktura
Mestni trg
št. 25, I. n.

Kdor hoče imeti res s pravimi predvojnimi barvami prepletkano hišo, naj se obrne edino le na domačo tvrdko

Tone Malgaj

13—14 pleskar in ličar
Ljubljana, Kolodvorska ulica št. 6.

VELIKA IZBIRA OTROŠKIH VOZIČKOV DVOKOLES IN ŠIVALNIH STROJEV PO CENI:
F. BATJEL, Ljubljana,
Stari trg št. 28.

Sprejme se v polno popravo za emajliranje z ognjem in ponikanje dvokolesa, otroški vozički šivalni in razni stroji.

Mehanična delavnica
Karlovska cesta 4.
„Tribuna“ tovarna dvokoles in otroških vozičkov, Ljubljana, Karlovska cesta.

Priporočajoč dobro postrežbo, vedno sveže pivo, domača pristna vina in dobro kuhinjo po zelo znižanih cenah, prosim za obilen obisk —
FRANJO STIKLER
Restavracija juž. kolodvor Maribor.

Pnevmatike

za avto in kolesa v vseh dimenzijah, gumijeve predmete, vsakovrstne žice za električno napeljavo, elektrotehnični material in vsakovrstne potrebščine priporoča po najnižjih cenah 11—15

M. KUŠTRIN

Ljubljana
Dunajska cesta št. 20

Telefon št. 470.

Podružnica: Maribor
Jurčičeva ulica št. 9.



Prvič na svetu! Senzacijska novost! Največje okulistično čudo:

Slepcu nove oči!

Življenje, umetnost, narava,
Obudi, kar v tebi še spava.
Zaklade vaše naj vse odpira
Človeški um do zadnjega vira!

Slovenski zemlji čast, ker tu se porodi
Umetnost, koje še na svetu bilo ni:
Spoji se snov in moč krvi sorodne v gled,
Trpin da mnogi zre zadevnih konec bed.
Kdorkol' ima srce za slepo revo, čuj,
Namenu teh se vrst nikar ne odteguj!
Ne bodi komu žal prispevajočih zrn,
Da novih zvezdic več oblak ne krije črn.



Tema in svit.

1.

Od Adama in Eve
Videlo ni nebo
Na zemlji večje reve,
Kot slepo je oko!

Oh, zvezdica očesa
Ni svetla lunica,
Ta žlahtni dar telesa
Je mrtva punica!

Zaprto je gled v daljavo,
V okolico zaprt,
Za lepo vso naravo,
Za polje, travnik, vrt.

Nebrojnih solz dolina,
Kje raj si vrh zemlje?
Odkod zlegov množina,
Nedolžnih duš gorje?

Med slepci slepa deca —
O revčkov večni mrak!
Za vse podučna leca:
Usmili rev se vsak!

Mučencem z milim činom
Tolažbo in pomoč,
Greniti ne s pelinom
Tako že bridko noč!

2.

O žalost brez veselja
Na vrhu bolečin!
Ni v srcu skrita želja,
Kdo reši slepca tmin?

Tolažba sloj nesrečni,
Obljuba je in up
V življenje v luči večni,
Sveta ko vtihne hrup.

Usmiljenja so dela
Od vrat nebeških ključ,
Da bodo raj zavzela,
Kjer večna sveti luč —

Da tudi slepcev četa
Iz teme pride v svit,
Namen da jasno gleda,
V trpljenju časnem skrit.

Glasove čuj nagona
Sočutja in sirot
Usmiljena Emona,
Jim lajšaj trnjev pot!

Ginljiva pesem moja
Ti v dušo govori:
Se usmili vsega sloja,
Krvav ki pot poti.

Ko s trnjem kronan nosi
Trpljenja težki križ,
Boga za eno prosi:
Po smrti paradiž!

Kjer možno je zdravilo
Še ozdravljivih ran,
Bo solnce prisvetilo,
Bo črni — beli dan!

Kdor je to pesem zložil, je izumil tudi nov način zdravljenja za ne-
navadno operacijo sposobnih slepcev in priseže pred Bogom in svetom,
da je možno naravno okulistično čudo:

Slepcu nove oči!

Ta iznajdba, milijone vredna, je tako velikanska, da visoko presega
povprečni, plitvi razum nerazumništva. Vera in zaupanje v večje resne
čine božje in človeške pravičnosti pa je tako majhna, tako slaba! Zakaj?
Odgovor najdem v svetovni vojni. Kdo je zmagal? Kdo propadel? Kdo
še veruje v vplivanje čeznaturnih moči na človeška dejanja? Le naj-
višje razumništvo utegne slutiti, odkod prihaja nova očesna luč in vero-
vati, da je genijalni zvezi **življenja z umetnostjo in naravo mogoče**, kar se
nevednosti in površnem mnenju, ki noče ali ne more globoko misliti,
nemogoče zdi. Spregledanje prvih slepcev vsled nove okulistične umet-
nosti pa naj vse ljudstvo prepriča, da moja prisega ni kriva prisega. Te
in sploh kake neresnice, nepoštenosti me ne sme nihče dolžiti, ako noče
priti v neprijetno dotiko s kazensko sodnijo. Jaz moram vendar dobro
vedeti, kaj smem pred vsem svetom trditi. Kar moja pamet in veda za
mogoče spozna, to **je** mogoče. Kdor misli ali pravi, da kaj nemogočega
oznanjujem, naj mi to pri sodnji s pričami in prisego dokaže, če more in
sme!

Celo skrivnost hočem objaviti v spisu: **Slepcu nove oči!** in razložiti
vse natanko, da more tudi neverni Tomaž veren postati. Čudovito zameno
slepili za nove oči hočem razodeti tudi v posebnem govoru na raznih
mestih proti vstopnini. Prvi v to izvoljeni kraj bodi »Zvezda« na Kon-
gresnem trgu.

Pri današnji draginji vseh reči pa stanejo priprave, papir in tisk,
razpošiljanje, reklama itd. tisoče. To naj donese ta spis, vstopnina in pro-
stovoljna podpora, za katero prosim v najboljši namen za vsega pomilo-
vanja vredne slepce. Omenjeni spis izide in se naznani v ljubljanskih
dnevnikih, kakor hitro imam dovolj sredstev v rokah, da morem pripra-
viti in plačati, kar treba, z veseljem in vspohom delati naprej, doraslim
slepcom, v vojni oslepelim vojakom v prid, dobrotnikom v čast, dotičnim
umetnikom, okulistom, operaterjem v slavo.

Koliko mladih in starejših, drugače zdravih slepcev obojega spola se
more pridobiti za vsako delo v hiši, na polju, v obrti in trgovini!

Pomagaj, kar pomagati more,
Najdražja luč je vredna podpore.
Za stvar govoriti vsaj more vsak,
Kdor srečnejši je kot slep siromak.



Dobrotnikom hvaležnost!

Najvrednejšim visoko
Poj himno jezik moj,
Kot morja dna globoko
Ljubezen srce poj!

Časti najvišje vredna
Je usmiljena ljubav,
Srca dobrote vzgledna,
Sveta najlepša prav!

Dobroti gre zahvala,
Spoznanje dobrih del,
Da gleda v dva zrcala
Drug drugega vesel.

Od praga pa do praga,
Do zadnjega moža,
Naj plemenitost zmaga
Nravi, duha, srca!

Tej zmagi socialni
Poštenih duš in rok,
Kulturi reševalni
Svetoven slavolok —

Z napisom v zlatem svitu:
»Dobroti to v spomin
»Hvaležnosti v cenitu,
»Rubinu rožmarin«!

Dobrota — žlahten kamen,
Hvaležnost — žlahten cvet,
Obeli glasi se »Amen«:
Enak nam bodi svet!

Dobroto blagoslovi
Hvaležnost in nebo,
Da sreče vsi darovi
Le v blagi svet teko!

Najvišje plemstvo v Tebi
vseh stvarjenih teles
Odpro naj vsi se žlebi
Blaginje iz nebes!

Sklep.

Prve vrste umotvor je vreden več kot slame voz,
Rod slovenski naj ima, kar nima Lah, Anglež, Francoz.
Blag Slovincu je namen, kot ribice oko je čist,
Česar slepec sam ne more, zna učeni okulist.
Ta umetnost je izvirna, vrelec lastna veda,
Konkurence nima svet, ne slepi, ne, ki gleda.
Toda — kaj se ubija revež brez »sveta vladarja«,
Tudi dušni bogatin je ničla — brez denarja!

Javna prošnja!

Izvanredna objava s tolikim dobrodejnim namenom daje pravico vladne organe, javne in privatne zavode, učilišča in društva, zmožne trgovine in obrti, banke, hranilnice, posojilnice **prošiti za podporo** in prositi, da se podpora, drugim v zgled in zaradi kontrole ter javnega izkaza zapiše in pečat pritisne v polo, katero pokaže prošnik pri prejemu podpore.

V „Zavodu za slepce“, Stara pot 3.

Matej Stergar l. r.

Ljubljana, dne 15. avgusta 1921.

